

РЕШЕНИЕ

№ 23247

гр. София, 07.07.2025 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, XV КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 20.06.2025 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Диана Стамболова

ЧЛЕНОВЕ: Евгени Стоянов

Лилия Йорданова

при участието на секретаря Станислава Данаилова и при участието на прокурора Стоян Димитров, като разгледа дело номер **1206** по описа за **2025** година докладвано от съдия Евгени Стоянов, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 208 и сл. от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), във връзка с чл. 285 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС).

Образувано е по касационна жалба на Е. Д. М., ЕГН [ЕГН], изтърпяващ наказание "лишаване от свобода", срещу Решение № 26660 от 10.12.2024 г. по адм. д. № 4269 / 2022 г. на Административен съд - София – град (АССГ), 11 – ти състав.

С обжалваното решение първоинстанционният съд е осъдил Главна дирекция "Изпълнение на наказанията", на основание чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС да заплати на Е. Д. М., ЕГН [ЕГН] от [населено място], понастоящем лишен от свобода в Затвора С. сумата от 2194 (две хиляди сто и деветдесет и четири) лева за причинените му неимуществени вреди от поставянето му в неблагоприятни и нехуманни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ по смисъла на чл. 3 от ЗИНЗС, като в тази сума се включват:

- в периода 11.02.20 г. до 11.02.21 г. – 1464 лв. обезщетение за вреди, поради наличие на множество хлебарки и дървеници в спалното помещение;
- в периода 12.02.21 г. до 11.02.22 г. - общо 730 лв., обезщетение за вреди, поради наличие на хлебарки.

Съдът е отхвърлил иска за горницата над присъдената сума до претендирания размер от 50 000 лева, като неоснователен и недоказан.

Оставил е без разглеждане и е прекратил делото по отношение претенцията за обезщетяване на

неимуществени вреди, претърпени в периода 12.02.21 г. до 11.02.22 г. в резултат от наличието в спалното помещение на дървеници.

Касаторът (ищец в първоинстанционното производство), обжалва съдебното решение в частта, с която е отхвърлен предявеният на основание чл. 284 ЗИНЗС иск на Е. Д. М., ЕГН [ЕГН], намиращ се в Затвора [населено място], срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ за заплащане на обезщетение за причинени неимуществени вреди в размер на горницата над 2194 лева до пълния предявен размер от 50 000 лева, причинени от поставяне в лоши условия – поставяне в килия, пълна с дървеници. Според касатора му е присъдено нищожно обезщетение в сравнение с М. В. П., на когото АССГ му е присъдил обезщетение в размер на 8 лева на ден. Подчертава, че хлебарките са 500 % по – вредни за човека от дървениците. Обезщетение под минималната работна заплата от 730 лева е нищожно. Счита, че определеното му обезщетение е занижено в сравнение с обичайния размер, който съдът присъжда по сходни дела. Позовава се на практиката на АССГ и ЕСПЧ.

В проведеното съдебно заседание, касаторът Е. Д. М., ЕГН [ЕГН], участва лично чрез видеоконферентна връзка. Искане от съда да се уважи касационната му жалба.

Ответникът – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГДИН) към Министерството на правосъдието, в отговора на касационната жалба, я оспорва. Изложени са съображения за нейната неоснователност. В съдебно заседание ответникът не изпраща процесуален представител. По делото е постъпила молба с изразено становище по съществото на спора.

Представителят на Софийска градска прокуратура – прокурор Стоян Димитров дава заключение за неоснователност на жалбата.

Административен съд – София град, XV – ти касационен състав, след проверка на оспореното решение във връзка с изложените в жалбата оплаквания, както и по реда на чл. 218, ал. 2 от АПК, намира за установено следното:

За да постанови решението в обжалваната част, АССГ е установил от фактическа страна, че Е. Д. М. изтърпява наказание „лишаване от свобода“ в Затвора [населено място]. Същият пребивава в затвора С. от 05.06.2015 г., като за периода от 11.02.2020 г. до 11.02.2021 г. не е заявил оплаквания от ухапване от насекоми, нито е получавал антиалергични медикаменти за външно приложение или перорални (съгласно медицинска справка, изготвена от директор на МЦ - затвора С. към 21.07.2022 г. Лишеният от свобода Е. М. е разпределен за 5-та група на 05.05.20 г., настанен е в спално помещение № 16, няма данни да е местен в друго помещение до 21.07.22 г. Според докладна записка от ИСДВР – 5-та група на лист 20 от делото, съгласно договор с фирма, сключен от ГД „ИН“, периодично се извършват дезинфекции и дератизация на всички групи, канцеларии, складови и сервизни помещения. С цел овладяване на популацията от вредители на територията на затвора С., със Заповед №Р-48/27.02.20 г. на началника на затвора на лишените от свобода се разрешава да получат препарати по тяхна молба. Не се съобщава дали л. св. М. е подавал молба за получаване на препарати, тъй като досието му не е налично в затвора С., изпратено е на СГС. Не е подавал молба за преместване в друго помещение. До 05.05.20 г. е бил настанен в спално помещение № 11 на 11-та група, когато след получаването на окончателна присъда е преместен в 5 – та група. Всеки месец на лишените от свобода са давани съответните препарати за почистване и хигиенизиране на помещенията – сапуни, прах, белина и др., има възможност за закупуване на допълнителни почистващи препарати от магазина на затвора. Спалните помещения, според справка от ИСДВР – 11 група на лист 22 от делото се почистват и хигиенизират от самите лишени от свобода, които са настанени в тях, в изпълнение на разпоредбата на чл. 178 от ППЗИНЗС. Общите части, като коридора на групата, тоалетните, банята и стълбището се почистват от лишените от свобода, които са назначени със заповед на

работа по реда на чл. 80 от ЗИНЗС. Веднъж в месеца се изтупват одеялата и олекотените завивки, а минимум еднократно на ден се хигиенизират спалните помещения с различни препарати. Веднъж в седмицата по график се извършва изпиране на дрехите и спалното бельо, изпирането на одеялата и олекотените завивки се извършва два пъти в годината. Съгласно договор с фирма „ДДД-1“ ООД, сключен от ГД „ИН“ редовно се извършват дезинфекции и дератизации на всички групи, канцеларии, складови и сервизни помещения, СБАЛЛС и кухненския блок. По делото е приложен договор от 13.11.2018 г., сключен между ГД „ИН“ и „ДДД-1“ ООД; договор от 20.01.2021 г., сключен между ГД „ИН“ и ДЗЗД „Фаворит Мениджмънт“ за извършване на дезинсекция и дератизация на сградите на ГД „ИН“ и териториалните ѝ служби, фактури за изплатени суми по договорите, протоколи за ДДД обработка от 18.09.20 г.; 24.08.20 г. и др., фактури за закупени препарати против дървеници.

В хода на делото пред първата инстанция е прието заключение на назначената от съда Съдебно – медицинска експертиза, изготвено от проф. д-р Н. Ц. – Х., ДМ, ДМН, която е отговорила на въпрос: Какви увреждания на здравословното състояние могат да причинят множество ухапвания от дървеници? Какви рискове крие това? Носят ли зарази? Ако да - от какъв вид и какви са рисковете от подобно „съжителстване“ с тези насекоми. Вещото лице е проверило приложените по делото документи, табличен отчет VI „Хигиенно-противоепидемична дейност за дезинфекция, дезинсекция и дератизация в местата за лишаване от свобода“, предоставен му от ГД „ИН“, медицинския картон на Е. М. за периода от 2006 до 2022 г., Доклад и протокол от Апелативен специализиран наказателен съд за рентгеново изследване във ВМА на ищеца от 11.11.2020 г. по повод предходна експертиза, Протокол от 09.09.2020 г. за проведена КСМЕ относно компютърна томография на дясна подбедрица. Дава общи пояснения, че като гнездови паразит - кръвосмучещо насекомо, дървеницата попада в жилища, обществени сгради и др. Пренася се чрез мебели, кашони, багажи и така попада при човека. Публичните институции в по-голяма степен са благоприятни места за дървениците, поради това, че са по-трудни за защита от тях. Заразяването с дървеници става при отсъствието на лична хигиена, както и занижен контрол. Спазването на битова хигиена е от съществено значение, както и ежедневно наблюдение за пълна визуална инспекция, вкл. фенерче и лупа, поради малкия им размер; наличие на малки кафеникави петна по повърхностите, снесени яйца и останки от линеенето им, както и специфична неприятна миризма, наподобяваща мухъл. Хранят се главно през нощта, кръвосмучат почти безболезнено за хората. След това пропълзват на място за преработка на храната.

Най-често предизвикват кожни промени - обриви със зачервяване до малки или по-големи мехури. Предизвикват сърбеж, а при масови ухапвания хората са уморени или даже имат повишаване на температурата. Много рядко могат да предизвикат васкулит (възпаление на кръвоносните съдове). Не разпространяват инфекциозни болести. Въздействието върху здравния статус се характеризира с: Откриване на червени петна (главно по открити части на тялото, като ръце, лице, шия, крака, които сърбят) без видими промени в червените петна, като точки и др. по тях. Ухапванията са безболезнени, поради това, че отделят специфичен обезболяващ секрет. Причиняват неприятни сърбежи и впоследствие се образуват малки пъпки. За отбелязване на масово нахапване може да се достигне до алергични реакции, вкл. алергичен шок с фатален край. Предизвикват при някои лезии или екзема. Д. не пренасят болести.

В хода на делото пред първата инстанция от вещите лица доц. д-р Д. В. Б. (научна специалност – „Здравословни и безопасни условия на труд“, медицинска специалност „Психиатрия“) и Д. И. П. - психолог на 16.09.2023 г., след освидетелстване на Е. Д. М. по назначената комплексна Психолого - психиатрична експертиза (лист 242 от делото) са отговорили на следните поставени от съда въпроси: Какво е психичното състояние на конкретното лице? Страдало ли е то и страда ли към

момента от психично заболяване и от какво? Провеждало ли е лечение по този повод? Как интерпретира факти и събития спрямо личностовите си характеристики?

От материалите по делото, психиатричния преглед и психологичното изследване извършен от вещите лица и приложената документация коментар е направен в следните направления:

- относно общото здравословно състояние: От приложените медицински документи в административно дело № 4269/2022 г. са регистрирани следните соматичните заболявания : А.-2016 г.; Г. неуточнена - 2017 г.; Други увреждания на ставния хрущял- 2018 г.; Увреждания на брахиалния плексус-2019 г.; Есенциална (първична) хипертония-2019 г.; Хипертонично сърце без (застойна) сърдечна недостатъчност-2022 г.

Наличието на соматични заболявания характеризирали общото здравословно състояние на Осв. М. и сами по себе си нямат пряко отношение към психичните годности на едно лице, а само могат да бъдат интерпретирани, като етиологични фактори при евентуално възникнала промяна в психичното състояние на съответното лице.

- относно наличие на душевно заболяване, което би имало отношение към годността на лицето да дава достоверна информация за факти и събития: От комплексните психиатрични и психологични изследвания - отсъстват данни за наличие към настоящия момент на психично заболяване. Няма данни освидетелстваният М. да е наследствено обременен с психични заболявания, епилепсия или алкохолизъм.

След анализ на данните от психологичното и психиатричното изследване, експертите считат, че осв. М. към настоящия момент е психично здрав, с интелектуални възможности в границите на нормата и има добри възможности да възприема, запомня и възпроизвежда конкретни факти и събития, имащи значение за делото и да дава достоверни обяснения за тях. Няма основание да се приеме наличие на промяна в психичното му състояние в периода 11.02.2020 г. до 11.02.2021 г., отговарящи на определено психично разстройство, включено в М.-10.

В проведеното на 03.07.2023 г. о.с.з. Административен съд София – град е снел свидетелските показания на свидетеля М. В. П., който в периода от 2019 г. - лятото до лятото на 2020 г. е бил в едно спално помещение в Централния затвор с ищеца М.. Административен съд София – град, в проведеното на 11.12.2023 г. о.с.з. е разпитал свидетеля М. Г. Ц., изтърпяващ наказание „лишаване от свобода“, който за периода от 11.02.2020 г. до 11.02.2021 г. е бил заедно с ищеца Е. М. в СЦЗ - V група, килия срещу килия. Във връзка с твърденията за наличие на хлебарки в затвора С., по искане на ищеца са разпитани свидетелите М. В. П. (повторно, след съединяване на делата) и И. А. А.. Свидетелят И. А. А. е бил с г-н М. през 2019 г. лятото 3-4 месеца в една група, срещуположни килии. В килията, в която е бил имало инсекти, дали е неговата или друга е пълно с дървеници, хлебарки.

В постановеното решение Съдът е приел, че претенцията за обезвреда е основана на твърдения за вреди от незаконосъобразно бездействие на администрацията на ГД "Изпълнение на наказанията" спрямо ищеца по време на престоя му в Затвора-гр. С., в посочения в исковата молба период - в нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС, вр. с чл. 3 от КЗПЧОС.

Предмет на исковата претенция на ищеца е обезщетение на претърпени от него неимуществени вреди - нарушено достойнство, неудобства, стрес, унижение, като последица от проявите форми на нарушения на визираните разпоредби - чл. 3 ЗИНЗС, вр. с чл. 3 КЗПЧОС.

Съдът е намерил, че искът с правно основание чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС е предявен срещу надлежен ответник по чл. 205 от АПК, вр. с чл. 285, ал. 1 от ЗИНЗС – ГД“ИН“ – юридическо лице, осъществяващо прякото ръководство и контрол върху дейността на местата за лишаване от свобода, с териториални служби, каквито са затворите.

Съдът в мотивите на решението е обсъдил официалната информация в Годишния доклад на О.,

съгласно която проблемът относно наличието на хлебарки и дървеници в местата за лишаване от свобода е системен. Във връзка с това е кредитирал събраните гласни доказателства, в частта им относно неефективността на мерките по дезинсекция. Обсъдил е подробно и доказателствата за сключен договор и подписани приемо-предавателни протоколи за извършени услуги по договора и във връзка с това е приел, че въпреки предприетите действия, не са осигурени здравословни, безопасни и хигиенични условия в мястото на настаняване на ищеца.

Административен съд София – град, 11 – ти състав, в мотивите на своето решение е приел, че относно ефекта от борбата с инсекти, в § 243 от пилотното решение по делото Н. и др. срещу България за условията в българските затвори се споменава, че затворническите власти трябва да се справят с този проблем, чрез осигуряване на адекватни дезинфекционни съоръжения, почистващи продукти, както и редовно обезпаразитяване и проверки на килиите, по-специално на спалното бельо, дюшеците и пространствата, използвани за съхранение на храна. От представените протоколи и свидетелските показания се установява, че се пръска редовно срещу дървеници, но властите не са се справили с проблема.

Прието е в мотивите, че от показанията на свидетелите безспорно се установява, че в затвора С. и конкретно в килиите, в които ищецът е пребивавал през общия по съединените дела исков период от 11.02.2020 г. до 22.12.2022 г. е имало застрашаващо човешкото здраве количество хлебарки и дървеници. Въпреки извършваните регулярно дезинфекции и дезинсекции от фирма „ДДД-1“ ООД и ДЗЗД „Фаворит мениджмънт“ по договори, сключени с ГД „ИН“, инсектите не са ликвидирани успешно. Проверки са били извършвани от Столична здравна инспекция през 2020 и 2021 г. и са издадени задължителни предписания за провеждане на хигиенни и противоепидемични мерки. Отчетено е, че предвид спецификата на обекта и масовото наличие на вредители – инсекти хлебарки и постелна дървеница регламентираната периодика на дезинсекция по 6 пъти в годината (през два месеца) е недостатъчна. Констатирана е масова заселеност с хлебарки и живи екземпляри от постелна дървеница в различен стадий на развитие, които създават условия за разпространение на заразни и паразитни болести.

С оглед законовата презумпция, установена в чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС, така установеният системен проблем с дървениците и хлебарките, при който дезинсекцията не е ефективна, е приет за достатъчен да обоснове нарушение на чл. 3, ал. 2, вр. ал. 1 ЗИНЗС.

Решаващият състав, съобразявайки чл. 52 от ЗЗД, е обосновал краен извод за частично уважаване на исковата претенция на Е. М., като е осъдил Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ при Министерството на правосъдието да му заплати обезщетение за неимуществени вреди в размер на 2194 (две хиляди сто и деветдесет и четири) лева за причинените му неимуществени вреди от поставянето му в неблагоприятни и нехуманни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ по смисъла на чл. 3 от ЗИНЗС, като в тази сума се включват: - в периода 11.02.20 г. до 11.02.21 г. – 1464 лв. обезщетение за вреди, поради наличие на множество хлебарки и дървеници в спалното помещение; - в периода 12.02.21 г. до 11.02.22 г. - общо 730 лв., обезщетение за вреди, поради наличие на хлебарки, като е отхвърлил исковата претенция за горницата над присъдената сума до претендирания размер от 50 000 лева, като неоснователен и недоказан.

Така постановеното решение в обжалваната част е правилно.

Обжалваното решение е постановено след точен и обективен анализ на събраните доказателства, като едноличният състав е изпълнил задължението си в хода на съдебното производство да установи дали е налице основателна претенция за претърпени неимуществени вреди. Приетата от съда фактическа обстановка е напълно изяснена и съответства на събраните по делото писмени и гласни доказателства. Правилно съдът е кредитирал свидетелските показания в непротиворечивата им част, като ги е ценил в съвкупност с писмените доказателства.

При съвкупната преценка на доказателства АССГ е формирал правилен и обоснован извод, че ищецът е претърпял неимуществени вреди, от негативни преживявания, макар и с невисок интензитет, които са следствие от нарушаване на общата забрана за „нечовешко“ и „унизително“ отношение. За това неизпълнение на задължението на администрацията за осигуряване на достатъчна и качествена дезинсекция, Съдът правилно е определил справедливо обезщетение в размер на 2194 (две хиляди сто и деветдесет и четири) лева за причинените му неимуществени вреди от поставянето му в неблагоприятни и нехуманни условия за изтърпяване на наказанието „лишаване от свобода“ по смисъла на чл. 3 от ЗИНЗС.

Съобразно задължителните указания, дадени в т. II от ППВС № 4/1968 г., понятието *"справедливост"* по смисъла на чл. 52 ЗЗД не е абстрактно понятие. То е свързано с преценката на редица конкретни обективно съществуващи обстоятелства, които трябва да се имат предвид от съда при определяне размера на обезщетението. Справедливият размер на обезвредата трябва да почива на обективни критерии и да бъде адекватен от претърпените вреди. Обезщетението трябва е съразмерно с вредите и да отговаря както на конкретните данни по делото, така и на обществените представи за справедливост. В съдебното производство по присъждане на обезщетение посочените неимуществени вреди трябва да намерят материален израз, който законът в нормата на чл. 52 ЗЗД определя по справедливост, макар неимуществените вреди да нямат стойностно изражение и да не подлежат на аритметично изчисляване.

Във връзка с това настоящият състав намира за неоснователни възраженията на касатора относно присъдения размер обезщетение. Същият е определен в съответствие с чл. 52 ЗЗД и при спазването на принципа на справедливостта като критерий за определяне паричния еквивалент на моралните вреди в съответствие с начина, по който незаконосъобразната административна дейност се е отразила на увреденото лице. Тъй като исковата претенция е предявена единствено поради наличие на дървеници и хлебарки, то същото трябва да бъде съобразено при определяне размера на обезщетението. Това означава, че пълният посочен размер на обезщетения в най-новите решения на ЕСПЧ е неприложим към настоящия случай, доколкото той касае кумулативен ефект от различни оплаквания при изтърпяване на наказанието, какъвто не е настоящият случай. Във връзка с това при прилагане на чл. 284, ал. 2 ЗИНЗС, съставът на АССГ правилно е приел, че искът трябва да бъде уважен при определяне на обезщетение за претърпени неимуществени вреди по справедливост в размер на 2194 /две хиляди сто и деветдесет и четири/ лева, като в останалата част /над този размер/ до общия предявен размер от 50 000 лева искът правилно е отхвърлен като неоснователен и недоказан.

Трябва да се отбележи, че цитираната в жалбата практика на АССГ не е обвързваща, а отделно от това и всеки случай се преценява конкретно според тежестта на увредата.

По изложените съображения съдът счита, че при постановяване на обжалваното решение не са допуснати сочените в касационната жалба нарушения, съставляващи касационно основание по чл. 209, т. 3 от АПК.

Съдът констатира, че във всичките искиви молби по делата, още преди да бъдат обединени в адм. д. № 4269 / 2022 г. на 12 – ти състав, ищецът Е. М., освен обезщетение за неимуществени вреди, претендира и законната лихва. По този акцесорен иск първоинстанционният съд не се е произнесъл. Така заявената претенция за законната лихва се поддържа и с касационната жалба. Във връзка с това делото трябва да се изпрати на АССГ, 11 – ти състав, за преценка на предпоставките за постановяване на допълнително решение.

Воден от горното и на основание чл. 221, ал. 2 от АПК, Административен съд София-град, XVI – ти касационен състав,

РЕШИ:

ОСТАВЯ В СИЛА Решение № 26660 от 10.12.2024 г. по адм. дело № 4269 / 2022 г. на Административен съд - София – град (АССГ), 11 – ти състав, в обжалваната част.

Решението е окончателно.

Делото да се изпрати на Административен съд – София град – 11 - ти състав за произнасяне по искането за постановяване на допълнително съдебното решение.